

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Morir sense morir, viure sense viure

PERFIL

**NASCUT EL 1936
A NOVA YORK,
DON DELILLO
HA ESCRIT DISSET
NOVEL·LES,
ENTRE LES QUALS
HI HA 'SUBMÓN',
'RUIDO DE FONDO',
'LIBRA'
I 'COSMÒPOLIS'.
'CERO K' ARRIBA
SIS ANYS DESPRÉS
DE LA NOVEL·LA
'PUNT OMEGA'**

PERE
ANTONI
PONS

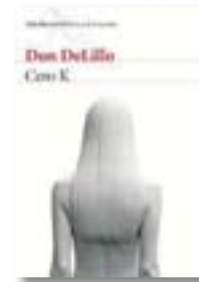
Moltes novel·les de Don DeLillo, també les que retraten un període determinat de la història dels EUA amb una mirada panoràmicament realista (posem *Libra* i *Submón*), tenen una atmosfera i uns elements estructurals propis de la ciència-ficció.

Es una influència que es nota, per començar, en el ventall de temes que DeLillo ha tractat amb més freqüència, des de l'amenaça nuclear i les conspiranoies de la Guerra Freda fins a l'omnipotència quasi abstracta de les grans corporacions o el fet de viure en un món sobresaturat per uns mitjans de comunicació que mai no callen, passant per la influència de la tecnologia en la vida de les persones o per l'obsessiva por a la mort que rosegua molts dels seus personatges. No són temes que per força vagin associats a la ciència-fic-

ció, naturalment, però sí que han estat usats sovint pel gènere, i és un bagatge que DeLillo té en compte. A més, sempre sol enfocar aquests temes des d'un vertigen existencial que n'emfatitza els aspectes morals i metafísics més inquietants. Igual de rellevant és que l'empremta de la ciència-ficció també es faci palesa en l'estil. La de DeLillo és una prosa analítica i asèptica, però ho és d'una manera robusta, hipnòtica, absorbent. És una prosa distant, però també intensa: la desconcertant voluptuositat de la fredor.

Sigui com sigui, DeLillo poques vegades havia abraçat la ciència-ficció d'una manera tan evident i desacomplexada com en la seva última novel·la, *Cero K*, molt ben traduïda al castellà per Javier Calvo. El narrador protagonista, Jeffrey Lockhart, és el fill d'un multimilionari ja en la seixantena que, amb la seva immensa fortuna, ha sufragat un programa mèdic pioner en la lluita contra la mort. El programa, ultrasecret i només a l'abast de l'economia d'uns pocs, es porta a terme en unes sofisticades instal·lacions subterrànies situades entre el Kirguizistan i el Kazakhstan. En principi, el programa consisteix només en la criogenització de persones malaltes, a les quals se'ls congelen els cossos a l'espera d'un futur en què la malaltia que pateixen podrà ser curada. A poc a poc descobrirem, però, que el programa no és tan sols un experiment mèdic, sinó també una medicalització de la utopia, un projecte que barreja la mística religiosa, l'ambició socioètica i la fantasia tecnològica per assolir l'objectiu de renèixer en una realitat més autèntica.

Quan Jeffrey, incrèdul, arriba al misteriós indret, conegut com la Convergència, ho fa perquè el seu pare, amb qui manté una relació dis-

CERO K
DON DELILLO
SEIX BARRAL
TRADUCCIÓ DE
JAVIER CALVO
336 PÀG. / 19,90 €

tant des que aquell va abandonar la seva mare quan ell tenia tretze anys, li ha demanat que hi vagi. Tot i que en teoria el pare és allà perquè la seva jove esposa, molt malalta, ha de ser criogenitzada, en realitat ha convocat el seu fill perquè, tot i gaudir de bona salut, també ha decidit congelar-se. És una decisió que aboca el Jeffrey a un abisme de dilemes –quin sentit té la vida sense la mort?, fins a quin punt l'artificialització de la mort comporta una deshumanitzadora artificialització de la vida?–, els quals són tractats més des de l'especulació filosòfica que no pas des del dinamisme narratiu.

En general, la novel·la és molt millor per les reflexions que provoca que no pas per la proposta literària que serveix, en ocasions massa indefinidament solemne o massa hermètica. Amb tot, té aspectes admirables. Un és la creació de la Convergència, una mena de temple científic i alhora de laboratori espiritual on es pensa i es treballa entre l'avantguarda i el desvari. Significativament, és un espai que ha estat construït lluny de tot el que és raonable –“de esa carga que se denomina pensamiento responsable”– i on, com en els llocs de reunió religiosos, s'hi fomenta la por a la mort perquè els pacients (o fidels) abracin “la majestuosa promesa de una segunda vida”. En un recurs usual en DeLillo, la por a la mort s'indueix a través de pantalles que no paren d'emetre imatges calamitoses: sermons visuals apocalíptics.

Igual com les seves últimes novel·les –posem *L'artista del cos*, *L'home del salt* i *Punt omega*–, *Cero K* és interessant, agosarada, ambiciosa. Cau lluny, però, de les obres mestres –*Ruido de fondo* i, sobretot, *Submón*– que han convertit DeLillo en un dels grans noms de les lletres nord-americanes modernes. ♦♦

“LA DE DON DELILLO ÉS UNA PROSA ANALÍTICA I ASÈPTICA, PERÒ HO ÉS D'UNA MANERA ROBUSTA, HIPNÒTICA, ABSORBENT”

SEBASTIEN NOGIER / EFE

Sortir del mapa, per exemple

VÍCTOR
OBIOLS

Una de les coses fascinants del art poètica –de les arts en general– és la capacitat de l'individu de crear talent, valgui la redundància, individual. En un mot, de ser “original”, de crear una veu única i intransferible, sense fer massa sang. O fent-ne molta... I tanmateix, simultàniament, la capacitat mimètica dels artistes és extraordinària. ¿Qui no ha sentit l'enfarfegament inevitable en una visita a un gran museu, en passar per sales i sales plenes de paisatges o retrats gairebé idèntics, sense sucni bruc, ensopits en la seva medio-

critat, dels quals ningú no recorda el nom de l'autor, i que són còpies i males còpies dels grans mestres, o d'ells mateixos, finalment? I el fet és que durant segles la civilització no ha valorat l'individu artista, l'autoria. Les arts les feien els gremis d'artesans, i de tant en tant despuntava un individu pel seu talent individual, però no era especialment rellevant. És amb el Romanticisme que es viu l'exaltació de la singularitat. I això, sumat a les successives ruptures estètiques de les avantguardes, ha fet molt de mal. I també molt de bé, esclar. I, tanmateix, també hi ha hagut un ús gratuït de l'hermetisme, de les diverses menes d'irracionalitat o de subversió de les

formes, i tots sabem com s'omplen de pols els productes d'avantguardisme tronat ultramodern, que envelleixen més ràpid que una rèplica qualsevol d'una madona del Trecento. És quan la suposada subversió resulta més reaccionària que l'obra contra la qual reacciona.

Una veu sincera

Per això és d'agrair que Albert Balasch hagi revisitat, seleccionat i corregit la seva obra posterior, que havia aparegut, amb certa regularitat, des del 1999 fins al 2009, i que permeti, amb el *Quadern del frau*, que el lector actual pugui tastar globalment una obra que fa patxoca, sobretot perquè demostra, per tot

QUADERN DEL FRAU
ALBERT BALASCH
EDICIONS 62
160 PÀG. / 16 €

el que suara dèiem, que l'originalitat, quan va acompanyada de talent, és una bona notícia per a una literatura, especialment per a una com la nostra, on els *rara avis* són sovint menystinguts o, per dir-ho suauament, “invisibilitzats”. Jordi Cornudella, en un epíleg subtil, que se'ns fa curt, explica per què és interessant aquest poeta: “Pel biaix en què es postula en cada entonació”. Perquè s'hi posa des de la sinceritat, no des de la ventriloquia, que és aquella teoria tan encertada que es va empescar ja fa anys Joan Ferraté. Ho diu Balasch mateix: “La revolta, la ironia, el cant de la ficció, que és el frau, l'única possibilitat de dir la veritat”. ♦♦